

Ad

Utredning i Möljesta

Möljesta 1:4 och Möljesta S:1
Munktorp socken
Köpings kommun
Västmanland
Sabina Larsson

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB

Radiatorvägen 11, 702 27 Örebro

Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se

arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

*Översiktskarta över Västmanlands län med platsen
för utredningen markerad i rött.*

© 2020 Arkeologgruppen AB
Arkeologgruppen rapport 2020:06

Författare	Sabina Larsson
Kvalitetsgranskning	Tomas Ekman
Grafisk form	Nina Balknäs
Omslagsfoto	Dimma över utredningsområdet. Foto från öster.
Foto	Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_200001

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2020:06

ARKEOLOGISK UTREDNING

Utredning i Möljesta

Möjljesta 1:4 och Möjljesta S:1

Munktorp socken

Köpings kommun

Västmanland

Sabina Larsson

Lst dnr 431-4620-2019

Tekniska och administrativa uppgifter

Län	Västmanland
Kommun	Köping
Landskap	Västmanland
Socken	Munktorp
Fastigheter	Möljesta 1:4 och Möljesta S:1

Fornlämningsnummer	—
Lämningstyp	—
Datering	—

Typ av undersökning	Arkeologisk utredning
Länsstyrelsens beslutsdatum	2019-10-17
Länsstyrelsens diarienummer	431-4620-2019
Uppdragsnummer i Fornreg	201901316
Arkeologgruppens projektnummer	P19071

Projektledare	Tomas Ekman
Fältpersonal	Tomas Ekman, Sabina Larsson

Undersökningstid	2019-11-15
Undersökt yta	105 m ²
Inmätningsteknik	RTK-GPS
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd gjordes.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö	7
Historiska kartor	7
Syfte och målgrupper	8
Metod och genomförande	8
Resultat	11
Tolkning	12
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	12
Referenser	13
Bilagor	14
<i>Bilaga 1. Schakttabell</i>	14

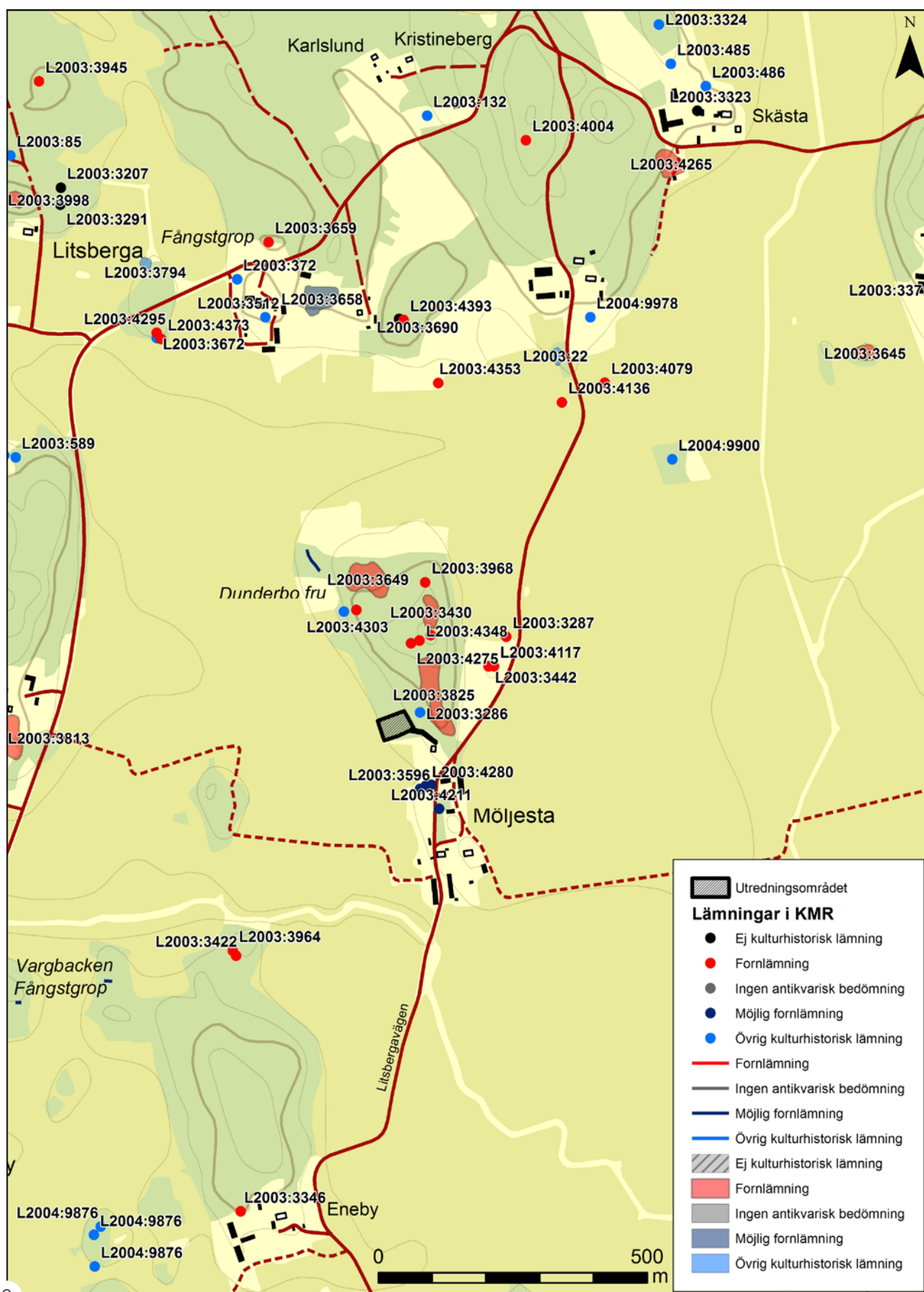
Figur 1. Karta över trakten kring Köping med platsen för utredningen markerad med svart ring. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Inför tomtavstyckning och byggnation av ett nytt bostadshus har Arkeologgruppen AB, på uppdrag av Länsstyrelsen i Västmanlands län, genomfört en arkeologisk utredning i Möljesta, Köpings kommun, Västmanland. Utredningen kunde inte påvisa några fornlämningar.

Inledning

I november 2019 har Arkeologgruppen AB genomfört en arkeologisk utredning inom fastigheterna Möljesta 1:4 och Möljesta S:1 i Köpings kommun, Västmanlands län. Anledningen var fastighetsägarens avstyckning av tomten och därtill planerad byggnation. Beslutande i ärendet var Länsstyrelsen i Västmanlands län som också bekostade utredningen.

Figur 2. Karta över Möljesta med registrerade fornlämningar. Skala 1:10 000.

Bakgrund och kulturmiljö

Landskapet mellan Köping och Munktorp utgörs till stor del av flack åkermark där bebyggelsen förlagts till de uppstickande partierna i terrängen. Även fornlämningarna förekommer mestadels på de högre delarna, men ett fåtal är belägna i åkermark. Bebyggelsen i Möljesta är däremot belägen i de lägre delarna, söder om en skogbeväxt höjdrygg. Höjden rymmer hela tre gravfält (L2003:3825, L2003:3430 och L2003:3649) samt en handfull ytterligare lämningar i form av en grav markerad med en rest sten (LL2003:3968), två stensättningar (L2003:4275 och L2003:4348) och två högar (L2003:4431 och L2003:3589). Söder om utredningsområdet, strax invid bebyggelsen, finns ytterligare tre möjliga fornlämningar, en hög (L2003:3571) och två stensättningar (L2003:3596 och L2003:4280). Strax norr om utredningsområdet finns en källa med tradition, Dunderbo fru (L2003:4303) och en stensträng (L2003:3967). Längs med vägen på östra sidan höjdryggen finns tre registrerade lämningar (L2003:3287, L2003:3442 och L2003:4117) som tillsammans utgör fyra skålgropar.

Den kanske yngsta lämningen på höjden utgörs av grundmurarna till Västmanlands första baptistkapell (L2003:3286). Församlingen bildades år 1861 och tre år senare anlades kapellet på platsen. Vid inventeringen år 1988 berättade hemmansägaren att kapellet ska ha fattat eld på trettondagen år 1892 och brunnit ner till grunden och därefter aldrig återuppbyggs.

Inga kända arkeologiska insatser har genomförts i Möljesta.

Historiska kartor

Den äldsta kända kartan över Möljesta är storskifteskartan från år 1760 (akt T38-42:1, se även akt 19-mun-60). Där framgår att utredningsområdet används som ängsmark. På tomten som idag betecknas som Möljesta S:1 finns ett soldattorp som går att följa i kartorna. På 1861 års karta (akt 19-mun-265) framgår att torpet expanderat med ytterligare en byggnad samt att utredningsområdet nu omvandlats till åkermark. På häradsekonomska kartan från åren 1905–1911 (akt J112-73-10) tycks ytan fortfarande utgöra åkermark. På ekonomiska kartan från år 1964 (akt J133-11g0d64) har området lagts i träda.

Syfte och målgrupper

Syftet med utredningen var att ta reda på om fornlämningar skulle komma att beröras av det planerade arbetsföretaget.

Metod och genomförande

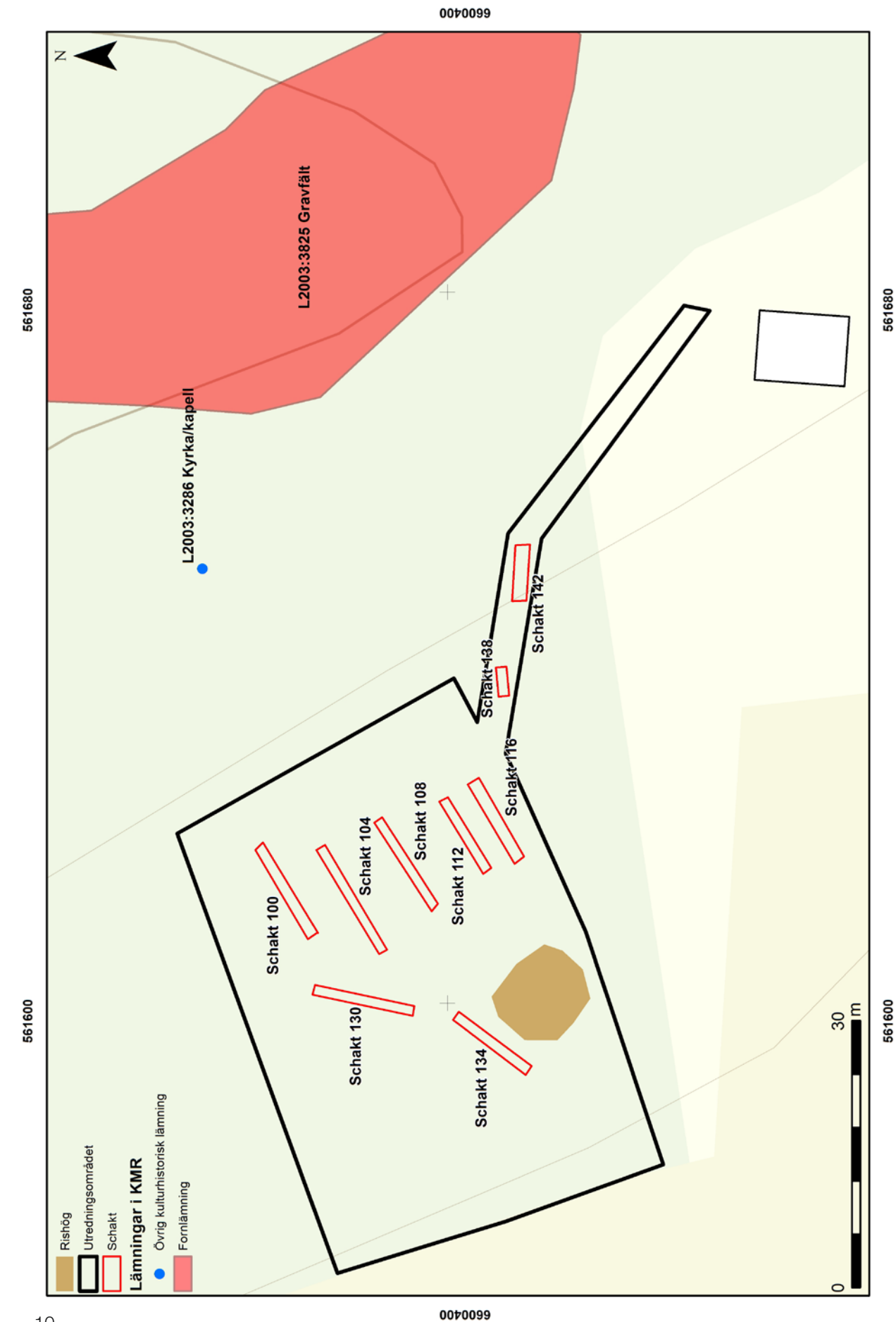
Utredningsytan visade sig vara något mindre än vad som framgick av förfrågningsunderlaget. Längs med norra och östra gränsen löpte en enkelt lagd stenmur en bit in på området. Schakten förlades så nära muren som möjligt och det ansågs inte nödvändigt att riva den eller att gräva ytterligare schakt på andra sidan. Delar av området var bevuxet med träd, i södra delen fanns också en större rishög som blockerade en viss del av ytan.

Utredningsområdet kom att justeras något, då den planerade uppfarten till tomten flyttats. Den yta som utredningsgrävts är samma yta som kommer användas som hustomt med uppfart.

Utredningen genomfördes genom schaktgrävning med maskin. Schakten koncentrerades till utredningsområdets nordöstra del, alltså den del som vätte mot gravfältet och kapellgrunden, för att avgränsa gravfältets utbredning. Alla schakt grävdes skiktvis ned till steril nivå samt dokumenterades och mättes in med RTK-GPS. All inmätning gjordes i SWEREF 99TM.

*Figur 3. Den del av utredningsområdet där bostadshuset planeras att förläggas.
Foto från söder.*

Figur 4. Schaktplan i skala 1:600.

Resultat

Totalt grävdes nio schakt över utredningsområdet, varav två förlades till den yta som är tänkt att bli uppfart. Majoriteten av schakten visade på en identisk stratigrafi med ett 0,2 meter tjockt matjordslager över en steril nivå av ljusbrun lera. Matjorden var anmärkningsvärt tom, endast ett fåtal recenta inslag i form av glas, porslin och djurben framkom. Hela ytan tycktes ha rensats på sten vilket bekräftades vid sökschaktsgrävningen.

De två schakten som grävdes på den kommande uppfarten visade på ett helt annat innehåll med podsol och rötter samt kraftiga stenar och block. Sträckan var delvis kantad av sten och har möjligen utgjort en äldre väg, där blocken fungerat som utfyllnad. Någon väg går dock inte att återfinna i kartmaterialet.

Figur 5. Den kommande uppfarten till hustomten. Foto från väster.

Tolkning

Utredningsområdet visade tydliga tecken på att ha brukats som åkermark. Ytan var jämn, flack och tydligt rensad på sten. Av det historiska kartmaterialet framgår att utredningsområdet inte tas i bruk förrän efter år 1760. Ytan är liten varför den förmodligen övergivits när nya moderna maskiner introducerades i jordbruket eller när torpet inte längre hade behov av marken för matförsörjning. Avsaknaden av fynd, både äldre och yngre, tyder på att marken inte brukats över längre tid.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Utredningens syfte var att ta reda på om fornlämningar skulle komma att beröras av det planerade arbetsföretaget. Utredningsområdet ändrades något då den planerade uppfarten till tomten flyttats, vilket meddelades i god tid innan fältbesöket. I övrigt har inga avsteg från undersökningsplanen gjorts.

Referenser

HISTORISKA LANTMÄTERIAKTER

Rikets allmänna kartverks arkiv

Akt J112-73-10 Häradsekonomska kartan Munktorp Örebro län 1905–11

Akt J133-11g0d64 Ekonomiska kartan 1962

Lantmäteristyrelsens arkiv

Akt T38-42:1. Möljesta nr 1 Storskifte 1760

Lantmäterimyndigheternas arkiv

Akt 19-mun-60 Storskifte 1760

Akt 19-mun-265 Laga skifte. Köping 1861

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

Schakt-nr	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning (m)
100	12x1,2	0,2	0,2 matjord I botten ljusbrun lera och silt. Stenfritt, recent glas i matjorden
104	12x1,2	0,2	0,2 matjord I botten ljusbrun lera Porslin och ben i matjorden. Stenfritt.
108	13x1,2	0,2	0,2 matjord I botten ljusbrun lera.
112	12x1,2	0,2–0,3	0,2 matjord I botten ljusbrun silt I östra delen inslag av grå lera i botten
116	12x1,2	0,3	0,2 matjord I botten ljusbrun lera
130	12x1,2	0,2	0,2 matjord I botten ljusbrun lera
134	10x1,2	0,3	0,2 matjord I botten ljusbrun lera
138	5x1,2	0,3	0,3 mörkbrun silt, rikligt på sten, block och rötter I botten beige silt
142	7x1,2	0,3	0,3 mörkbrun silt, rikligt på stenar, block och rötter I botten ljusbrun silt Möjligtvis utgör stenarna en utfyllning för en väg

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2020:06

